

۱۳۲۸ رجب

بىشىجى ايل

۱۱ يولى 1910 г.

ملا ناصر الدين

№27 Цѣна 12 к. МОЛЛА НАСРЕДДИНЪ

قىمتى ۱۲ قىك

۲۷

— قىزىم، داخى بىرىدى، مانالىتى يېڭىلوبىن، ارە گېتلى سىن، اوخرعماقاتك واقى كېجدى.

قانلى فاجعه

ملا نه قانبر — قانلى فاجعه نه دېمکدر،
— داشكىدلا فاجعسىنک آدى تك بوجه سنك
يانشىدە «قانلى فاجعه» در، اما ملانڭ و ملا نمانڭ
خەرئندە شەرعى حىكى عملە گۇتۇرمك در، جو
نىكە زانى و زانىنىڭ قىلى هەحالىدە واجبدر،

قوى خىقىتك ۱۵۱ مجي نومرسىنک دور
دومجىي صحىھىمنىدە كى «قانلى فاجعه» احوالاتى
اوج يوز مىليون مسلمان اوخوسۇن — تك
بوجه سەندىن سواى. هە بىر مسلمانك بورجى
اودر كىتكە تىكە دوغارانش اون دورت ياشنە
قىزە و اوغلاڭە صد ھزار لەفت اوخوپوب دىسۈن:
مرحبا تىرىكىمن لەرە، ماشاالله بىلە مجاهىدلە.
بودر قانلى فاجعه.

سن ايستىورسن كە ملا لايرىز آلمىش ياشنە
كىتىي يە ۱۵ ياشنە قىزلارى ئەنچەسىنلار،
چوخ عجب، الله آناڭما رحمت ايلىسۇن،
ايىدى گل آچاق آخوند ارس زادەنك
تشىرىخ الفرايىش سەكتابىنىڭ ۱۳ مجي صحىھە
سى: — بىلە يازىلوب:

«اگر دوقۇز ياشە يتەمىش بىر قىزى آتسى
يا آتا باپلى أرە وىرە — ارى اويندان، او
ارىندىن ارىت آپارار».

بە نىھ دېنەميرسۇن؟ بىر دى گورۇم، كېم
سەكتابىي دىبوب كە ۱۴ ياشنە قىزى آلمىش ياشنە
كىتىي بە وېرمك اولماز؟ اوزگە شەھەرلىرى يېلىرىم؟
بىزىم كوجادە حاجى ملىكىكون يەتىش دورت

يوخ، عزيزىم، قانلى فاجعه بودىگل كە
داشكىد جوارىندە گىدك قىرىسى اهالى سەندىن آلتىش
ياشلى جان بىك مرادوفك اون دورت ياشنە
عورتى جوان توکىرى ايلە قوشلوب فاجور
و مرادوفك بىر نەر قومى باشنه اون بىش نەر
وحتى توركىن يغور، گىدىر قىزى و اوغلانى
دۇتۇر تىكە دوغۇپور.

خېر، قانلى فاجعه بودىگل.
يوخ، يوخ، من اولوم ايلە دانىشما، والە
كۆرسەرم، قانلى فاجعه بودىگل.
قانلى فاجعه بودر كە يوخارىيە كى احوالاتى
نقل ايلىمنىن سورا ادارە طرفىدىن يازىرسان كە
«بۇ اوغوردە توکولن قانلارڭ باشى ۲۱ ياشنە كى
قىزلارى يەتىش ياشنە كى قوجە كىشى لە نىكاح
ايىن ملا نىمالىدر».

بودر قانلى فاجعه، مەnim گۈزۈملە نورى.
اگر بۇ سوزلىرى يازاندە هوشك باشىگە
دېگل ايىدى — سوزوم يوخ، يوخ قانا قانا
يازىش اوسلەك، دى قولاق آس:
دىنيا ياراندان شەخانى دە شاگىدلە مەلەنى
دوگۇن گونە كىمى ھېچ بىر ايلە اتفاق دوشىبوب
كەپر ملانڭ ياتەنە: گلوب بالاجە بىر قىز او
شاقىنى آلتىش ياشنە كىشى بە تەخ ايتىك اىستېنىدە،
ملا بىر دېقىقە دايىانا، وەنم بۇ سوزلىرىي ايلە
ايىدى بۇ ساعتەنە هە بىر ملا اوخوسە، كېنە
باشە دوشىبەجك كە دەخى نىھ گەرك داياسون
و نىھ همان ساعت صىغەنى اوخوماشون.

بن ایشته (موسی) (رسانی‌اله) بورده مدفون!

(*) ۱۵ ایوله قدر بو شعره بر نظیره
یاپیلوب ادارمزمه گوندریمه‌سی شاعرلمزه تکلیف
اولونور.

احمد کمال

دیمک، احمد کمال بو شعره بر نظیره ایستیور: بو شعرک
نظیره‌سی جو خداون یازیلوب، یازیلوب ولاست شاخی ده، یله یازیلوبدر:

سر حله عروس غم آزاد مطریان
چاسکوج مسگران منالیم آورد.
ساقی بیار باده بده بر کف لقیر
رباط یا بات نهالیم آورد.

اگر شاعر محترم احمد کمال دیه که بو شعردن هجیج بز
منا چخیر، او وقت بیز جواب ویرمیک که اونک شعره نظیره
یازیمیشیق، نجه که اوزی یله «زافار» ویرودن.

« لاغلانی » ۶۶۶

یاشی، عورتی گوللینک ۱۲ یاشی وار، پیلدر عورتک بر او غلی
اولدی، آدینی قویدیلار — حسن،
بودر قانلی فاجمه.
مشهدی نور علی آتشش یاشنده بر کشیده، سیجن ایل
دوقوز یاشنده بر قیز آلدی،
بودر قانلی فاجمه.

اللهک گوگه گرمن آبی هر گیجه نیجه نیجه قالی فاجمه
شاهد اولور — و اگر گیشه لرلا اوطاچنه زور ایله جکوب
آپاردقش بالاچه قیزلارک گوز یاشلارینی بر یره یسان، تازه بر
عنان دریاسی عمله گلکن.
بودر قانلی فاجمه.

بونارک هایسینی گوره گوره و یله یله و ایشیده،
گونند گویلک کیمی آرتوب تورونن یازیچی لاریز یازیلار، یاز
پلار، یازیلار، هر یاندان یازیلار، یسردن، گوگدن، حریتن،
شریعت‌دن، یولینقادن، ایراندن، توراندن، الفاظ، عباره، شخص، امضا،
شهرت، آد، نظم، قافیه، گه الفاظ، گه عباره..

اما اعورت لریمذن برجه سوزده یوخ.

چونکے آنالارک خوشینه گلز،
آغالارلاره خوشینه گلمسه، مکا خبر ایلمنز،
با غشلا، یلمه‌دیم، غلط ایلدیم،

بودر قانلی فاجمه.

﴿ ملا نصر الدین ﴾

نظیره

« حقیقت لاث ۱۵۶ میجی نومرسنده بیر یله شی او خودینه:
ادیبات

بر زون ترک اوطانغی (*)
حیاتلک الا آچی حرسته انتظارند!
مقابرک دویورو لماز درینلیگله درین
بیور!.. پیار ازیلت بونک جدارند
قارائنه‌ند یانار اینداسی آتنی‌نک!..

قیریق، دوکوک ایکی‌ام؛ بر او زون تحرسله
باقار خیاسنه شمسک؛ سکونت مطلق؛
گهی سکونتی اخال ایدن تأثر له
بو شعرمک نزیبان مآلدر آهجان!

او زاقده بر قانایه.. ایشته ساع غرف گوشده
یانار ظلال سیاهی بر اسکی تابوتک!
چورور بونک اوزرننه خیال میزونه!

هوارس، لوسید، لعنوی.. قاج کتاب فرسوده
آنتمش اویله‌جه دور نکاهی او قانک!

مجلده اولان

﴿ قامیچی: یختور کیملر ایسی عالمده؟

دیه، مندن ایلدی ملا سوان.
هلازنک گندینی گوسترمده:
ایتدی تصدیق، همی قطع مقال.
شالالخ»

روزنگار

وای، ولی، غناه غناه، حرام، گاه.

مسافر: بو آغاچ ندن او تری در؟

کاهی: محرم لکشده برواده کیمیر «شاسنی» کبدنه آغالج باشه خار غالیز مرین.

مسافر: (تجھیزی) — ماشالقه ماشالقه.

(۲۰) جلد اول - ۱۳۶۷

بچوان مکملانه «نور کوڈلی» میر اسحاق ناوس اینہ میں۔

اعلان

هر جور خلوت و آشکار نکاح و صبغه‌لر کسرد،
شرطی بودر که قیزی گرک اوزوم گورم و باشند بالاخانم،
دوقوز یاشندن یوخاری اوشه نکاح و صبغه که پیغمبر،
قیمتی ایسه اوجوزدر، بها دوگولدر، ایسگرمی بش ماته
کیمی خرجی وارد!

و هر جور زکات فطرده آذرام. هر کاه ویرینلر
اوسلده یازوب سیاهی اوزره ویرین **کندلا** یوز باشی
سن، دویه دویه گوچن طوبیله سالدیروب آذرام. بو کی
ایشلرده جوچ یدین وار.

خواهش ایدنلر بو آدریه رحوع ایتمه‌لیدرلر:
گوچای اویزدینک قرا باقال کندینک ملاسی موسی
افندی.

ار منی مسلمان دعا اسما

بزم ایمیزده آتا بایادن قالما الا گوزل، الا ایتمعلی عادنک
بریسی ده قیز گوتوروب فاجماقفر. جوچ و قلنلر قیز گوتوروب فاجانده
هر ایسکی طرفک جوانلاری ال نفسگه دیوب آشمانی بشلاپورلر.
جوچ دوشور که آرالنه اون، اون بش نفرده آدم اولو،
قبزک آناسی، قرداشی و سایر قوملرندنه یار الانوب و اولن اولور.
جونکه ایل و قبیله آراسنده بر ملی غیرت وارد که قز اوسته
اور بشالرندنه **کیچیرلر**. لیکن ارمی طایفه‌سی مسلمانلاره بو
ملی عادته هیمه حسد آپارولر و بر تیه بیزدده اوغرولامان
ایستمیدلر. مثلا، او جمله‌دن زنگزورلا (وهروار) کندنه بر
ارمنی اوشاقی بر ارمی قیزینی گوتوروب فاجدقدن صوکره گلوب
الدن آلتشدیلر، بو ایش مسلمانلارلا جوچ آجینه گلشیدی. لهوار
کندینک دولتلوسی کربلایی مهدی کندلا ملاسی میرزا علی اکبر
ایله برادر بو ایشی پرتویست ایله‌مشدی، جونکه کربلای مهدینک
اوز اوغلی حقی آخوند میرزا علی اسکرانه اوزیمه او طرفک
قیز گوتوروب فاجانلارندندر. بلی، مطلبدن جوچ اوزاق دوشیدک.
ارمنی طایفه‌سی مسلمانلارلا بو ملی عادته‌ترنی هیمه اوغرولامان
ایستبوردلر. اما برینه ده پتوهه یلیمیوب گه الدن بو اخوردیلر، بوئنکه
جهتی اوز روحانی لریدر. جونکه بر ارمی قیز گوتوروب فاجانده
بو نا انصاف **کشیشلر** آسان و جمهله کالین ده کسیوردلر. اما
بست طوی محابینک ملاسی ملا مختار و زنگزورلا ملاسی حاجی
میر بایانک یانه گیجه یاریسی بر قیز آیارانه پاواشجه یولنی آلب
ال اوستی کابنی **کسور**. هر چند صوکره او عورتک صاحبی ده
جیتنور. اما عیدی بو خندر هر شی اولهه یتیش. گنه عورت اولکی
ازیشکدر، آنچاق گیچجنه یاریسی آدمی مuttle قومیاقده کیشی اسکن
دگل. بلی، بو ارمی ملتی هیمه بزم یاخشی ایشلریمزی اور گنک
ایستبورلر. مثلا، ایکی گون بوندان ثبات بر ارمی اوز نشانلیسی
گوتوروب فاجانق ایستدکده، آناسی و قوم قردانشی توکلوب

« شبللاق! »
برل اوستنده گهزن « آختاپایل »
گوچگن آلتنده اوچان « بیرزایل »
صوده کی، صوکسی نو ایجاد « گهمی »
قوروه طوب « پولیبوت » یا « شرایل »
لاف سویلنه سه گر « بولیروقما »
دیهمر، بالغیدیلار، قوبروقما.
بیرجه یول قوبروقما ترپدروم
بوتون عالمری، ویران ایدرم ».
« کاو ماھی »

حلفا

ایران حکومتی بو گونلرده رو سیه حکومتک کیتای و بالقان
ایشلرندن اوتری مشغول اولماستن استقاده ایدمرک بیویک انتازلر
طلب ایتمشد. او جمله‌دن طلب ایدز **کے** جمهه گونلری اولانه
جلقا سر حدنه اولان روس، ارمی و گرجی مهانه‌خانلری ایران
طرفه **کیچونلر**، اوراده آیش بیریش « ایله‌ستونلر ». جونکه هر
جمهه گونی حکومت مأمورلرینک روس طرفه کیچیمسی آغز قیمه
او تورور. اونا جهت مهانه‌خانلر و اورالرده اولان عزیز سمافرلار
جمهه گونلری ایران طرفه کیچه‌لری طلب او تمشد.

جلقا — بوراده مهانه‌خانه چیلر قرار قویدیلار که جمهه گو
نلری مهانه‌خانلرده کیف چکمک ایپون **کیچین** اینانلارلا و صاحب
منصب‌لار حینده. یوز ماتدن اسکنگ اولسه مهانه‌خانه‌یه بوراخاسنونلار.
لباس و اوتیفورمه قبول اولونمیجاقفر. جونکه رو سیده
اولان قره داغ فلماری او طور بلاسلاز قیمه برهه اوج قات
آزانشلر.

محمد سعید اوردبادی

امتحان

جناب ملا عمومی اوزگه شهرلر
ایل عشق آباده بیزیم بایی مکتبدهه امتحان ویرنلدي
مکتب‌لریه عبرت او لمقادن اوتری بو مکتبون شاگردلرینون آنمیقه لرین بایزیام، بو فرار ایله اولدی:
الواح عربی
الواح فارسی
مناجات عربی
مناجات فارسی
لسان روسی
لسان ترکی
آرفیمه
جرافیه

فلیان

بو گون قوئسول لاردان برسی اجلال الملکشون ایونینه مجلس
مذاکرہ ده فرانش باشی لقی قبول ایله دی، یا شاسون مجاهد
اجلال الملک و علی موسیو پارتی سندن عسکر مسٹن آدلی
«محاکمات» روز نامہ سینک مدیریتی بازارده جو خ دو گوب که «اوغر
یالار ل آبروسین نجون آپاریسان». روز نامدد تو قبض اولوندی.

اجلال الملک اوز شخصی منقصتی مخبر السلطنه گینه گنہ گورور،
بو گونلرده جو خ جدی جالبیور کے مخبر السلطنه آذربایجاندان
تامبرانجی گیتسون.

خواننده

سالاندہ کا «ستان» مهمانخانی ایچون بو خواننده لازم در کہ
گیچہ لر ساعت اون ایکی دن صبحہ تک شتردن، ماهوردان،
آئی بھری باخ دان فلاتدان او خوب مسافر لر لذت و استراحتی
یاناقاریہ سبب او اون، چون شے مهمانخانہ صاحبک اوزنک سی
باتوب، مسافر لاردن خجالت چکری.

آدریس: سالان، مهمانہ «کاستان»

آچا جا قادر

مشہدہ، مقام از مسلمانلاری دورت ایلدر کہ بر مکتب بنا
ایتکت ایستیورلر، یعنی، سن دیورسن کہ یالاند؟ یعنی، نجہ یالا
نصر کہ دورت ایلک عرضنده نجہ دفعملر ایله جمع اولوب مصلحت
ایدو یولر، دانیت یولر، گوروش یولر، و آخره داغلوب گیدو یولر ایولنیہ.
من یلیعیرم کہ بر پاره قلابی قارہ آدمار نیه اللہ دن فورخورلار و
ذیہ خلقک بارمسنہ بد گمان اولور لار. دورت ایلدر کہ کشی لر
ھی چالیشماقدار دار کہ مشہد مقدس ده بر مقدس مکتب آچسونلار،
اما یازیقارلار نه اللہ سونل؟ مگر بو تیز لکھ کے مکتب آچماق اولار?
مگر بیس فکر لشک لازم دگل؟ مگر بیس قباقجه گونور قوی ایله
مک لازم دگل؟ آخر بر دی گوروم دورت ایل نهد؟ مکب ده کہ
خلاقت دگل: سگر دورت ایل ده تکنف آچماق اولار، هر شیک
قاعده سی وار، نیہ یازینق فاقا زلی لاری مذمت ایلیورشن؟ آخر اتفاقہ
یاخشی شی در. آخر بر اتفاق ایله. ل: «جرجراما»

مدیر و باش محرر: جلیل محمد قلی زادہ.

Carver Cotton cui Co East Brievater' Mass
Въ Америк
قارو بیر فانتون جین شرکسی بر دیزرو انور.
تکاب ایلر هر قسم مائین و آلات، مالا، جین، ال ایله و یا قایشیه ایشلین
ھی بو یو گلکنده لینتر لر، یامبو یون زاوود لار قوروب ایشلتمک.
بو یون روسیه ایچون تک و کلی:
با کوود استیپیون فاردا شلار تجارت ایوی
Торговий Донъ бр Стенинъ، Ваку
شہر لری: مروده، قو فانندہ، تا شکنندہ، باطل مدد. نایندہ لری:
تفاہی ده ب. د. بولان و شرکسی، تبلیغون
تیجنا بیجیستی دوم ا. ع. قیسیر، تفلیس ده، تبلیغون ۶۸۷

او کہ فرار در دو گوب قریبہ اللہ آلبسلاز. بو آچیق او غور لعی
آخون مسلمان لار هیجانه گلوب شہر ده بیوک قیل و قال دوشمک
ددر، جو خ قور خو وارد که نازد دن ارمی مسلمان و وروشماسی ده
دو شون.

✓ هر دم خیال

نچوان

بولقان و قره حوغ قاقدن ۲۵ خلوار حنا نچچوان شهرین
قاندار ایات گنورن قاچچیلر ایله سالاتلار آر اسندہ آشنا اولوب،
بر نجہ ساعتند صوکرہ حنالری سلامت قور تار مشرلر. بو خبر شہرہ
پتشکدہ قیرمزی سقال لار بر بیه بیتلوب بیوک شادیانه لک ایتمشلر در،
روایتلر گوره ملا لار جو خ نذر ایله مشرلر. الله جمیع مؤمنار ل نفرنی
بیول ایلسون.

آغدان ۵ ایول.

ملا نصر الدین الدار مسنه

خبرداران

ملا عمود ۲۵ مجي نمرہ گزدہ قلیان بوغاز طرفندن یا زیلان
ستونیہ قارشو فرا احمد ایله حاجی حسن عمود برک پروتیست
نڈیلر و سیزه آچیقلاری دوتوب سیزی و قراوات آلای دو گمه
حاضر لاشو بیلار. بو خبری سیزه یازیرم کے داهی اونلار دان یاز -
دیسن، هر کاہ یازمش اولسان، حاجی حسن عمود آند ایجیر کے
جو رکیل پیله ساندینی بش پو طلاق آجی اون گ ایستندن بوندان گکرہ
باریم پوت گوتور میوب لاب بر پوت گوتور مچک هر قابدان.
ملا عمود دیسن بو خبری سیزه ایندی نیه یازیرم؟ اوندان
او فری کے حاجی حسن عمود بوراده یو خیندی، گنجیده گینمشدی،
جون کے لیجن ایل آجی اون سانمقدان او بری دیوان طرفندن
اون بش گون دوستاق کیلسندی، او زین او ایشن دور تار مقدان
او ری گینمشدی و سکیل دو تا ق، ایندی اوج گونر کے گلوب
آغا شاه و احوالان خردار اولوب جو خ برک آچیقلانو بیدر، اما
ملا عمود تو رکار ده بر مثل وار، دیرلر کے: «سیر که جو خ تند
اوله، اوز گوییں جاندار». والسلام.

سیزه مخلص «خبر جی»

تبریز خبر لری

الحمد لله، شردار سالار شهردن چیخاندان صوکرہ، یعنی اجلال
الملک اسباب کوک ایلیوب اولاری چخار داندان صوکرہ اوزی رئیس
مجاحد اولوب، اولار دین یامالاری دیر، اما اولار و بیرلن یوله
قائع دگل، اول آخر یوز جه مین تو مان بول ایستیر، ایکرمی مین
تو مان خالصے یولن دن یانندہ وار، کرنی ده یامان بیوغوزنان ایستیر،
 حتی ده وار، بیچاره روس قونو لخانه سندہ جو خ بولالار خرج ایلیوب،
 و ایندیده شولوق ایلینلر چوچ پول ویریز.

حضرت قلب

جوان بائی لره تھفہ۔

- آئی قارداش، مشهدی مہدی قلی عونونک مانوری هارا دردرو۔

- ۱۲۰، عنوان

